

محدودیت های استفاده از روش **DOPS**

1- انجام مشاهده مستقیم ممکن است برای اعضای هیات علمی دشوار و یا بسیار وقت گیر باشد .

2- استانداردها در بین برنامه های آموزشی دانشجویان مختلف یکسان نیستند و در نتیجه، نتایج آزمون برای رتبه بندی تمام فراگیران مناسب نیست.

3- فراگیران تا حدودی روی کسانی که آنها را امتحان می کنند و بصورت غیر مستقیم روی محتوای آزمون کنترل دارند و در نتیجه ممکن است آزمون به نفع آنها سوگیری داشته باشد.

4- در صورت عدم استفاده از سیستم الکترونیک ممکن است ردیابی پیشرفت ها دشوار باشد .

پایایی روش **Dops** ((reliability)

برای اطمینان از پایایی روش **DOPS** فراگیر باید در برخورد با چندین بیمار مورد ارزیابی قرار گیرد. به علاوه ضروری است که فراگیر توسط افراد مختلفی ارزیابی شود و تعداد متناسبی سوال در هر محور مورد بررسی قرار گیرند .

تاثیر آموزشی روش **DOPS** (educational impact)

ارزیابی به روش مشاهده مستقیم مهارتهای عملی، روشی است که اختصاصاً برای ارزیابی مهارتهای عملی و دادن باز خورد طراحی شده است. این روش مستلزم مشاهده مستقیم دانشجویان در حین انجام یک پرسوجور و ارزیابی همزمان بصورت کتبی می باشد. با این روش می توان مهارت عملی دانشجویان را بصورت عینی و ساختار یافته مورد ارزیابی قرار داد. هر نوبت آزمون در مورد یکی از مهارتهای عملی ضروری انجام می پذیرد. این آزمون معمولاً چهار تا شش بار در سال برای هر دانشجویان قابل اجرا است . زمان هر آزمون در حدود 20 دقیقه است که 15 دقیقه زمان انجام مشاهده توسط آزمونگر (عضو هیات علمی) و پنج دقیقه زمان ارائه بازخورد به آزمون شونده (دانشجویان) است.

مزایای استفاده از روش **DOPS**

1- با استفاده از این روش، آزمونگر توجه خود را معطوف نکات مهمی می نماید که در مهارت مورد نظر نیازمند ارزیابی هستند .

2- این روش باعث می شود ارائه بازخورد با دانشجویان تسهیل شود چرا که به جای اظهار نظر کلی، بازخورد بر اساس رفتارهای واقعی و عینی صورت می گیرد .

3- با توجه به فرمها و چکلیستها می توان میزان پیشرفت دانشجویان را ارزیابی و ردیابی کرد .

استفاده از این روش نه تنها انگیزه و تشویقی برای فراگیری به حساب می آید، بلکه با توجه به اینکه روش و محتوای آزمون مستقیماً با عملکرد بالینی مرتبط هستند، می تواند به تلاش فراگیر در جهت یادگیری جهت دهد و به وی خاطر نشان سازد که چه چیزی مهم است . بطور کلی باید این اصل کلی را به خاطر داشت که دانشجویان به آنچه که ما بررسی می کنیم احترام می گذارند.

روش اجرای آزمون **DOPS**

بصورت معمول روش **DOPS** معمولاً 4 تا 6 بار در سال انجام می گیرد. فرآیند مشاهده و ارائه بازخورد به درخواست فراگیر صورت می گیرد. مهارتهای مورد ارزیابی باید از بین پروسیجرهای اساسی و مهم رشته تخصصی مربوطه باشد. عضو هیات علمی ضمن مشاهده فراگیر در حین انجام پروسیجر به نکات مورد ارزیابی در چک لیست از پیش طراحی شده ای دقت می کند که اساس و پایه مهارت در انجام آن پروسیجر را تشکیل می دهند. پس از پایان کار ارزیاب نتیجه مشاهدات خود را با علامت زدن گزینه های مناسب در چک لیست ثبت می کند . سئوالات چک لیست مواردی از قبیل آگاهی فراگیر از اندیکاسیونها و آناتومی مربوطه، اخذ رضایت از بیمار، رعایت شرایط استریل ، توانائی در تکنیک و ... را مورد پرسش قرار میدهند. به علاوه به یک سئوال هم در مورد توانائی کلی فراگیر در انجام پروسیجر پاسخ می دهد . زمان لازم برای مرحله مشاهده حدود 15 دقیقه است. ضروری است که فراگیر

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

ارزیابی به روش DOPS

Direct Observation of Procedural Skills

زهرا کیانی

متخصص فارماکولوژی

3- در مورد عرصه‌ای که مشاهده در آنجا صورت خواهد گرفت باید دقت نمود. ارزیابی باید در عرصه‌هایی صورت گیرد که در آنجا مهارت‌های فراگیر به موثرترین و کارآمدترین صورت قابل ارزیابی باشد:

- حتی‌الامکان از محیط‌هایی استفاده کنید که در آنها نسبت عضو هیات علمی به تعداد فراگیر بالا باشد و یا فراگیر و عضو هیات علمی فرصت بیشتری در اختیار داشته باشند.

- عرصه‌هایی را که در حال حاضر نیز اعضای هیات علمی بر کار فراگیر نظارت مستقیم دارند در نظر بگیرید. مشخص کنید که چگونه می‌توانید روند مشاهده را مکتوب و ثبت کنید.

4- باید توجه داشت که اطلاعات حاصل از این ارزیابی هم بصورت تکوینی (formative) و هم بصورت تراکمی (summative) قابل استفاده اند.

5- باید به خاطر داشت که اگر چه نیازی نیست که تمام مهارت‌ها در تمام شرایط ارزیابی شوند ولی باید مشاهدات در شرایط متفاوت و با انواع مختلفی از بیماران صورت گیرند.

6- استفاده از روش مشاهده مستقیم در یک کلینیک شلوغ ممکن است چالش‌زا باشد و مراقبت از بیماران را به تاخیر اندازد. به این دلیل در زمانهایی که قرار است این ارزیابی انجام شود باید تمهیدات لازم از نظر تعداد دستیاران و اعضای هیات علمی اندیشیده شود.

و نیز بیماری که پروسیجر بر روی وی انجام می‌شود از اینکه فراگیر در حال observe مشاهده شدن است مطلع باشند. پس از تکمیل چک لیست توسط عضو هیات علمی، طی جلسه‌ای با حضور فراگیر و عضو هیات علمی، باز خورد مشاهدات به فراگیر داده می‌شود و نقاط قوت و ضعف مورد بحث قرار می‌گیرند. زمان لازم برای ارائه بازخورد در حدود 5 دقیقه است. نتایج ارزشیابی (چک لیست‌ها) معمولاً در چند نسخه تهیه می‌شود که یک نسخه جهت قرارداد در پورت فولیو در اختیار فراگیر قرار می‌گیرد و سایر نسخ به مراجع ذیربط از جمله استاد راهنما و مدیر گروه تحویل می‌گردند. در پایان دوره این چک لیست‌ها به منظور ارزیابی میزان پیشرفت فراگیر و نیز آخرین وضعیت عملکردی وی مورد بررسی قرار می‌گیرند. نکات کلی که در اجرای آزمون باید مورد توجه قرار گیرند:

1- آزمونگرها (اعضاء هیئت علمی) باید در مورد استفاده از این روشها و ابزار مورد استفاده آن آموزش ببینند.

2- بهتر است مهارت‌های اساسی (core skills) فراگیر در اوایل دوره آموزش مورد مشاهده و ارزیابی قرار گیرند تا مهارت‌هایی که نیاز به بهبود دارند شناسایی شوند. این مهارت‌ها باید در مراحل بعدی به منظور اندازه‌گیری میزان پیشرفت مورد مشاهده قرار گیرند.